

Inleiding op het ORA van Gendt en Erlecom

Het gewest Gelderland binnen de Republiek der Nederlanden was in de 17^e eeuw bestuurlijk onderverdeeld in de drie Kwarieren: Nijmegen, Zutphen en Veluwe. Oorspronkelijk vormde Roermond, dat eerst nog bij Gelre hoorde, het vierde Kwartier. Elk kwartier bestond op haar beurt weer uit plattelandsdistricten (ambten), steden en vrije heerlijkheden. De plattelandsdistricten waren weer onderverdeeld in kerspels.

Gendt was onderdeel van het Kwartier van Nijmegen en was een vrije heerlijkheid. Dergelijke vrije heerlijkheden waren in de Middeleeuwen ontstaan doordat de landsheer (de hertog van Gelre) bepaalde heerlijke rechten in leen had gegeven aan een leenman, die zich Heer of Vrijheer van dit gebied mocht noemen. Deze heerlijke rechten bestonden uit de lage en de hoge jurisdictie. De hoge jurisdictie betekende dat de Heer naast de vrijwillige rechtspraak (lage jurisdictie) ook de criminele rechtspraak uitoefende en dus ook zelfstandig boetes, lijfstraffen tot zelfs de doodstraf kon opleggen. De huidige straat Galgendaal geeft nog aan waar de doodstraf vroeger in Gendt werd voltrokken. Naast de uitvoering van de rechtspraak waren er enkele andere privileges voor de Heer van Gendt. Zo inde hij eigen belastingen, benoemde hij zelf zijn Amptman of Richter (waar die elders door de Gelrese overheid werd aangesteld) en inde hij zelf de opgelegde boetes. Het bezit van een heerlijkheid mag niet worden verward met het bezit van grond. De Heer bezat slechts bepaalde rechten en kon zelfs helemaal geen onroerend goed in zijn eigen vrije heerlijkheid bezitten. Om die reden woonde de Heer ook niet altijd in zijn eigen heerlijkheid en kon de Heer zelfs meerdere heerlijkheden gelijktijdig in bezit hebben. Gendt was dus zo'n vrije heerlijkheid. In Gelderland bestonden vele vrije heerlijkheden, waaronder Millingen, Pannerden, Ubbergen en Groesbeek.

De oudst bewaard gebleven acten uit de vrijwillige rechtspraak van de Stad en Vrije Heerlijkheid Gent dateren van het jaar 1674. Dit jaartal was ook om een andere reden belangrijk voor Gent en Erlecom. Daarvoor is een korte terugblik op de rumoerige jaren 1672 – 1674 van belang. In het jaar 1672 vond de invasie plaats door de Franse legers van Lodewijk XIV. Op 30 mei van dat jaar verschenen de eerste troepen bij Mook en Groesbeek en op 12 juni staken de Fransen bij Tolkamer de Rijn over en trokken de Betuwe in. Vier dagen later werd de tegenover Nijmegen gelegen schans Knodsenburg ingenomen, waarna de belegering van Nijmegen volgde. De Franse troepen trokken zich op 29 juni terug tot aan Gendt om daar uiteindelijk de Waal over te steken en via de Ooijpolder naar Nijmegen te trekken. Nijmegen capituleerde uiteindelijk op 11 juli 1672. De Fransen waren plunderend door de regio getrokken, vooral hooi, haver en paarden rovend voor hun cavalerie. Er werden forse belastingen ('schattingen') ingevoerd, die menigeen tot armoede bracht. Officieel zijn de Franse troepen twee jaar later, op 20 april 1674 uit Nijmegen vertrokken. Een klein lichtpuntje tijdens deze Franse bezetting was het (tijdelijke) herstel van de godsdienstvrijheid.

1. De Heerlijkheid Gent en Erlecom (1674-1726)

De Heerlijkheid Gent en Erlecom is in de tweede helft van de 17^e eeuw en in de eerste helft van de 18^e eeuw meerdere malen van leenheer veranderd. De oudste acten uit het Oud-Rechtelijk Archief van Gendt en Erlecom vallen nog in de periode dat een nazaat van de familie van Gent de Heerlijkheid Gent-en-Erlecom bezat. Vrijheer van Gent en Erlecom was in de jaren 1674-1675 Wilhelm Baron de Renesse de Baer. De relatie met het geslacht van Gent behoeft hier enige uitleg. In de periode vanaf 1506 waren de van Gents onafgebroken leenheren van de Heerlijkheid geweest, hoewel ze maar zelden ook daadwerkelijk in Gent verbleven. De Heren van Gent waren namelijk tevens Heren van Rixtel van Rijnenburg en van Appletern. Kasteel

Rijnenburg was gedurende twee eeuwen de woonplaats van de familie van Gent. Dit kasteel, ook bekend als Huis van Gent, was gelegen in Jutphaas (gemeente Nieuwegein bij Utrecht).

De Heerlijkheid Gent en Erlecom kwam door vererving aan Katharina van Gent, dochter van Willem van Gent. Zij werd omstreeks 1657 beleend met de Heerlijkheid en werd daarmee Vrouwe van Gent. Katharina overleed omstreeks 1664. Zij was op dat moment de laatste nazaat met de familienaam van Gent die de Heerlijkheid Gent-en-Erlecom in leen had. Katharina was getrouwd met Floris van Meverden, Heer van Segwaert, maar dit huwelijk bleef kinderloos. De Heerlijkheid Gent werd nu geërfd door een zoon van Katharina's zus, Machteld van Gent. Ook Machteld was inmiddels overleden, evenals haar echtgenoot Lodewijk van Renesse van Baer, maar zij hadden wel enkele kinderen. En zodoende kwam de Heerlijkheid Gent-en-Erlecom na het overlijden van Katharina van Gent in handen van haar neef Wilhelm Baron van Renesse van Baer.

- 1664-1675 **Wilhelm Baron van Renesse van Baer** was in 1625 in Jutphaas geboren en trouwde met zijn nicht Anna Juliana van Renesse van Baer. Hij was tevens Heer van Rijnenburg, Heer van Baertwijck en Heer van Meijnderswijck. Het kasteel Rijnenburg, bakermat van de van Gents, was sinds 1640 in zijn bezit, maar in 1658 werd Johan van Gent, zijn oom, hiermee beleend. Wilhelm Baron van Renesse van Baer overleed in juli 1675¹. Hij werd opgevolgd door zijn dochter:
- 1675-1678 **Machteld Adriana van Renesse van Baer**. Zij was in 1648 geboren in Utrecht en was tevens Vrouwe van Baerdwijk, een Heerlijkheid die haar via haar moeder was aangeërfd, en Vrouwe van Blijenburg. Bij de dood van haar vader werd zij in 1675 in eerste instantie bijgestaan door een momboir, namelijk haar oom Johan Adriaan Baron de Renesse de Baer, Heer van Blijenberge. Machteld Adriana was daarmee Vrouwe van Gent geworden. Zij trouwde drie jaar later, in 1678, met:
- 1678-1681 **Elbert Zweer Reijdert van Voorst**, Heer van Schoonderbeek en Altovoort, die daarmee ook Vrijheer van Gent werd. Drie jaar later besloot hij de Heerlijkheid te verkopen en kwam er na bijna 200 jaar definitief een einde aan het bezit door een nazaat van het geslacht van Gent. De Heerlijkheid Gent werd in 1681 gekocht door Elisabeth Leeuwens.

Hier eindigde de periode waarin de Heerlijkheid Gent en Erlecom in leen was bij de familie van Gent en haar nazaten. In 1506 was Hendrik van Genth in bezit gekomen van de Heerlijkheid en de familie behield dit leen dus gedurende 175 jaar. Wel waren er nog verscheidene verre familieleden met de naam van Gent, die daarna nog steeds eigendommen in Gent en Erlecom hadden, maar de Heerlijkheid zelf veranderde van eigenaar:

- 1681-1686 **Elisabeth Leeuwens**, Vrouwe van Gent en Erlecom, kocht de Heerlijkheid in 1681. Zij was de weduwe van Batram van Eck van Panthaleon, Heer van Groenewoude, die in 1680 in Weurt was overleden. Zijn titel van Heer van Groenewoude ontleende hij aan het bezit van Huis Groenewoude gelegen onder Woudenberg. Elisabeth Leeuwens overleed in 1686 en de Heerlijkheid Gent-en-Erlecom vererfde op haar oudste zoon:

¹ Deze indicatie voor de overlijdensdatum is op te maken uit twee acten uit het Protocol van Bezwaar van Gendt en Erlecom, gedateerd 2 en 17 juli 1675. De eerste acte is nog door Willem ondertekend. Bij de tweede acte wordt Willem als overleden vermeld.

- 1686-1711 **Diederik Bertram van Eck van Panthaleon**, geboren in 1673 in Nijmegen, die de Heerlijkheid erfde toen hij nog maar 13 jaar oud was. Deze Diederik Bertram was op jonge leeftijd al Schepen van Nijmegen (1797-1702), Burgemeester van Nijmegen (1698), later Burgemeester van Hattem, Gedeputeerde in de Staten Generaal en Lid van de Raad van State. Hij was drie keer getrouwd, eerst op 18-jarige leeftijd met Catharina Fagel,, vervolgens op 22-jarige leeftijd al weduwnaar en hertrouwd met Claudina van Groenendijk en 11 jaar later een derde huwelijk met Elisabeth van Diest. Diederik Bertram overleed in 1711 in Den Haag in de leeftijd van 38 jaar. Hij werd voor zijn begrafenis overgebracht naar Gendt. Diederik Bertram werd opgevolgd door zijn oudste zoon:
- 1712-1721 **Bartram van Eck van Panthaleon**, geboren in 1698 in Nijmegen uit het tweede huwelijk van zijn vader met Claudina van Groenendijk. Ook Bartram was minderjarig toen hij de Heerlijkheid Gent erfde. Hij was namelijk pas 14 jaar oud. Hij werd lange tijd vertegenwoordigd door zijn momboiren (voogden) wegens minderjarigheid. Bartram studeerde rechtsgeleerdheid in Nijmegen waar hij in 1718 promoveerde. Uiteindelijk overleed ook Bartram op jonge leeftijd, namelijk in 1721. Hij was pas 22 jaar oud, ongehuwd en kinderloos. Zijn versterf ging in eerste instantie over op twee momboiren, beiden ooms, maar als Heer van Gent werd hij opgevolgd door zijn halfbroer:
- 1721-1729 **Frederik Willem van Eck van Panthaleon**. Hij was geboren in 1709 uit het derde huwelijk van zijn vader met Elisabeth van Diest. Ook Frederik Willem diende in eerste instantie wegens minderjarigheid te worden vertegenwoordigd door momboiren. Helaas was ook Frederik Willem geen lang leven beschoren. Hij overleed in 1729, eveneens ongehuwd en kinderloos.

Laatstgenoemde Heer van Gent werd uiteindelijk in 1729 opgevolgd door zijn zus Elisabeth, die getrouwd was met Hendrik Baron des Villattes en zodoende ging de Heerlijkheid over van het geslacht van Eck van Panthaleon op het geslacht des Villattes. Uit het laatstgenoemde geslacht des Villates zouden uiteindelijk nog drie verschillende Heren van Gent voortkomen, alledrie zonen van Hendrik des Villates. Zij waren daarmee de laatste Heren van de Heerlijkheid Gent en Erlecom, voordat de Franse troepen een einde maakten aan het feodale stelsel en de marie, de latere gemeent, invoerde.

Vele acten in het Gerichtssignaat en het Protocol van Bezwaar maken melding van leden van het geslacht van Gent, van Renesse van Baer, van Meverden, van Voorst tot Schoonderbeek of van Eck van Pantaleon. Bovenstaande toelichting dient om deze personen in de juiste context te plaatsen. Soms werden personen vermeld met de titel "Baron van Gent", "Baronesse van Gent", "Douariaire van Gent", enz. maar dit betekent niet dat zij ook Vrijheere of Vrijvrouwe van Gent waren. Ook zijn er personen geweest, die zich als Vrijheer van Gent lieten omschrijven, maar dat in werkelijkheid niet waren. Een voorbeeld daarvan is Adriaan van Gent (1645-1708), die zich naast Heer van Oosterwedde ook Vrijheer van Gent noemde, maar dat in werkelijkheid nooit is geweest.

2. De Schepenbank van Gendt en Erlecom

Over de Schepenbank van Gendt en Erlecom is weinig bekend. Zo is niet met zekerheid te zeggen waar de zittingen van de Schepenbank plaatsvonden. Vermoedelijk veelal op het Stadhuis (Hof te Gent, later Huis te Gendt), maar uit een enkele notitie in de acten is op te maken dat er ook zittingen bij een der schepenen thuis werden gehouden. Ook is niet bekend op welke dagen de zittingen plaatsvonden. Uit de dateringen van de bewaard gebleven acten is af te leiden, dat er

vermoedelijk ook geen vaste zittingsdagen bestonden, zoals dat bij vele andere Schepenbanken in Gelderland wel het geval was.

De Heerlijkheid Gendt en Erlecom was een zogenaamde Hoge Heerlijkheid en dat betekende dat ook in criminele zaken werd rechtgesproken door de Schepenbank. Aan het hoofd van de Schepenbank stond de Richter. Hij was tevens Amptman en Dijkgraaf en was en dus ook verantwoordelijk voor de dijkschouwen, e.d.. Hij werd als Richter bijgestaan door een college van schepenen. Volgens Gelders gebruik waren er doorgaans minimaal vijf schepenen in functie, maar uit Gendt is bekend, dat dit aantal tot tien personen kon oplopen. Bij elke zitting van de schepenbank waren minimaal twee schepenen aanwezig. Daarnaast was bij elke zitting van de Schepenbank de gerichtschrijver of landschrijver aanwezig. Hij was degene die de acten uiteindelijk vastlegde in de boeken.

De Heer van Gent en Erlecom benoemde de Richter. Een voorbeeld van een dergelijke benoeming, zoals die in het Gerichtssignaat is vastgelegd, is onderstaand weergegeven.

“Eedt des Heeren Richters en Dijkgraaffs

Compareerde de Heer en Meester Michiel Nicolaes van Loon advocaat voor den Ed: Hove van Gelderlandt, en heeft vertoont commissie, waerbij denselven van de Hoogwelgebore Heeren Frederik Wilhelm van Diest en Gerard Wilhelm van Eck van Panthaleon Collonel, de Voogdije bekladende over den Hoogwelgebore Heer Frederik Wilhelm van Eck van Panthaleon, Heer van Gent en Erlecom, is aengesteld als Amptman, Richter en Dijkgraeff der Stadt en Heerl: Gent en Erlecom lujdende deselve commissie als volgt:

*Also door 't overlijden van Lubbertus van Wassenborgh is comen te vaceren de Amptmans, Richter en Dijkgraeffs plaetse der Stadt en Heerlijkheit Gent en Erlecom. So ist dat de ondergeschrevenen, de Voogdije becladende over den Hoogwelgebore Heer Fred: Wilh: van Eck van Panthaleon Here van Gent en Erlicom hebben geautoriseert en aengesteld sulx doende cragt dezses den Heer en Meester Michiel Nicolaes van Loon, advocaat voor den Ed: Hove van Gelderlandt, omme de voorn: Ampten van Amptman, Richter en Dijkgraeff zijn levenlanch gedurende, persoonlijk te becladen ende op die emolumenten en nuttigheden, gelijk als zijn praedecessieur die genoten, waertenemen; Lastende die van den gerechte van Genth en Erlecom, ende verders een ijeder die 't aengaat den voorn: Heer en Mr. Michiel Nicolaes van Loon in die functie en voege voorn: t'erkennen en t'respecteren mits doende den behoorlijken eedt. Aldus bij ons met onse ondertekeninge en segelen bevestigt, Actum den 28 Meij 1722. En heeft dienvolgens als Amptman en Richter den behoorlijken eedt affgelegd aen handen van den Stadthouder Derck Sweers oircondt schepenen den Hwgl: Heer Johan Walraven van Balveren, Seger Gisberts en Dr. Nic: Schmitz.
Den 19 aug 1722“*

De schepenen werden doorgaans benoemd op de zogenaamde Keurdag, waar de Richter twee schepenen voordroeg en benoemde. Deze twee schepenen kozen vervolgens zelf weer twee schepenen, die op hun beurt weer twee schepenen kozen, enz. tot er uiteindelijk tien schepenen gekozen waren. Een acte uit het Gerichtssignaat schetst de gang van zaken tijdens zo'n "Keurdag":

“Sabbathi den 27. Januarij 1700 sijnde de Keurdagh tott Gendt tot duerent gediffereert gecoozen. De Hr. Rigter de vergaedingh hebbende voorgedragen, dat voorleede Jaer om de doorbraak vanden dijck, en anderen redenen, de keuze van Borgemrn., Schepene en Gemeijnde niet heeft connen voortgaan, en daaromme tot desen dage is worden gediffereert, heeft sijn Ed: in naeme van de Welgeb: Heer Diederick van Eck van Panthaleon Heer van Gendt, de Borgermnrn., Schepenen en Gemeijnsliujden

haeren diensten bedanckt en den eedt ontslagen en heeft sijn Ed. wederom in naeme voorsr. tot Schepens gecoozen de naevolgende twee personen naementlick: De Heer Herman Geijssen en Derck Sweeren, dewelcke wederom gecoozen hebben de Hr. Francois vander Lijnde en Derck Tonissen, van welcke gecoozen sijn de Heer Johan Verbolt en Jan van Santen, dewelcke dan vervolgens gecoozen hebben de Heer Adriaen Menthen en Derck Bouwman, door welcke gecoozen sijn Ott van Drueten en Rutger Duijm dewelcke dan eijndelick tott haere nieewe Scheepenen gecoozen hebben den Rentmr. Herman van Trijst en Hendrick de Beijer, en hebben daarop de voorsr. Schepenen de gewoontlicke eedt aen handen des Hr. Rigters behoorlick gepresteert en affgeleijdt, uijtgesondert de Hr. Herman Heijssen, de Hr. Adriaen Menthen, Ott van Drueten en den Rentmr. Herman van Trijst, als absent sijnde.

Tott Kerspels off Gemeijnsluijden sijn vervolgens vercoozen:

*Juravit – Hendrick de Luer uijt Gendt
Derck Valck uijt Gendt
Steven Driessen uijt Gendt
Juravit – Willem Holteman uijt de Erlecom*

En sijn worden tot Borgemrn: vercoozen:

*Ott van Drueten uijt Gendt
Juravit – Rutger Duijm uijt de Erlecom”*

Volgens Wolters² vonden de schepenverkiezingen en de samenstelling van de Schepenstoel elke twee jaren plaats op de eerste woensdag na Driekoningen, maar bovenstaande datum wijkt van deze regel af. Naast de Richter en de schepenen werden in bovenstaande acte ook Burgermeesters en Gemeijnsluijden tijdens de keurdag gekozen. Zij hadden echter met de rechtspraak geen bemoeienis. De Schepenstoel bestond verder uit een gerichtsschrijver en een bode, maar beiden werden door de Richter aangesteld en niet gekozen.

Uiteraard kwam het ook voor dat tussentijds schepenen werden benoemd, meestal om een overleden schepen te vervangen. Ook deze tussentijdse benoemingen zijn in de Gerichtssignaten opgetekend, zoals uit volgend voorbeeld blijkt:

“Eedt des Schepens

Compareerde Jacobus Knippingh en heeft verthoont commissie waerbij denselven van de resp: Momboir Heren van Jonkheer Fred: Wilh: van Eck van Panthaleon, Heer van Gent en Erlecom, is aengesteld tot schepen deser Stadt en Heerl: in plaetse van de Hr. Borgemrn: Menthen en heeft dienvolgens den Behoorlijken eedt afgelegd aen handen van de Hr. Richter oircondt schepenen Derck Sweers, Seger Gisberts, Dr. Nic: Schmitz, Eust: Bouman, Joh: Const: Meijten en Hendrik van de Velde Den 23 Meij 1724”

3. Het Oud Rechdelijk Archief van Gendt en Erlecom

Het Oud Rechdelijk Archief (ORA) van de Stad en Vrije Heerlijkheid Gent en Erlecom is in bewaring in het Gelders Archief in Arnhem onder toegangsnummer 0152. Het omvat 79 archiefstukken, waarvan de delen 30 t/m 63 betrekking hebben op de vrijwillige of volontaire rechtspraak. Deze is het meest van belang voor genealogisch onderzoek en onderzoek naar de geschiedenis van percelen en boerderijen. Het overgrote deel hiervan bestaat uit de elf delen van

² “Gendt aan de Waal, Geschiedenis van een landelijk gemenebest” door dr. J. Wolters, Uitgeverij Gysbers & van Loon, Arnhem 1987 (herdruk)

het Gericht of Dagelijks Signaat over de periode 1689-1798 en de negen delen betreffende het Protocol van Bezwaar over de periode 1674-1811. Daarnaast hebben drie delen betrekking op registers op het Protocol van Bezwaar.

<u>Inv.Nr</u>	<u>Gericht of Dagelijks Signaat</u>	<u>Inv.Nr</u>	<u>Protocol van Bezwaar</u>
30	Gericht of Dagelijks Signaat 1689-1721	45	Protocol van Bezwaar 1674-1718
31	Gericht of Dagelijks Signaat 1721-1730	46	Protocol van Bezwaar 1718-1743
32	Gericht of Dagelijks Signaat 1731-1737	47	Protocol van Bezwaar 1743-1765
33	Gericht of Dagelijks Signaat 1737-1744	48	Protocol van Bezwaar 1765-1783
34	Gericht of Dagelijks Signaat 1744-1762	49	Protocol van Bezwaar 1783-1798
35	Gericht of Dagelijks Signaat 1762-1765	50	Protocol van Bezwaar 1798-1802
36	Gericht of Dagelijks Signaat 1765-1770	51	Protocol van Bezwaar 1802-1806
37	Gericht of Dagelijks Signaat 1770-1778	52	Protocol van Bezwaar 1806-1808
38	Gericht of Dagelijks Signaat 1778-1783	53	Protocol van Bezwaar 1808-1811
39	Gericht of Dagelijks Signaat 1783-1790		
40	Gericht of Dagelijks Signaat 1791-1798		

De delen 47 t/m 53 bevatten tevens een register.

Een volledig overzicht van het ORA Gendt is op te vragen via de volgende URL:

http://www.archieven.nl/pls/m/zkstart.ahd?p1=37&p_adt=37&p_code=0152

Het merendeel van de afgeschreven akten in het Gerichtssignaat zijn ook opgenomen in het Protocol van Bezwaar, waarbij de akten in het Protocol van Bezwaar beknopter zijn. Het Gerichtssignaat bevat echter ook acten, die niet in het Protocol van Bezwaar zijn opgenomen. Dit is het geval wanneer een acte geen betrekking heeft op transacties van onroerende goederen of de daarmee verbonden acten van bezwaar (hypotheken). Zo vindt men in het Gerichtssignaat bijvoorbeeld ook acten met betrekking tot de benoeming van schepenen. Omdat het Gerichtssignaat dus uitgebreider is dan het Protocol van Bezwaar, is ervoor gekozen om de acten uit het Gerichtssignaat te transcriberen. Echter, de oudst bewaard gebleven acte in het Gerichtssignaat dateert van 1689 en daarom is ervoor gekozen om van de periode 1674-1689 de acten uit het Protocol van Bezwaar te transcriberen. Aangenomen mag worden, dat de Gerichtssignaten uit die periode wel hebben bestaan, maar verloren zijn gegaan. Immers, in de protocollen van bezwaar uit de periode 1674-1689 wordt wel verwezen naar het Gerichtssignaat.

De inhoud van de transcripties is als volgt opgebouwd:

- Deel 1 – Inleiding op het ORA van Gendt en Erlecom
- Deel 2 – Protocol van Bezwaar 1674-1689
- Deel 3 – Gerichts of Dagelijks Signaat 1689-1721
- Deel 4 – Gerichts of Dagelijks Signaat 1721-1730

Daarmee beslaan de transcripties de periode van 1674 tot 1730, een totaal van 56 jaar. Het aantal getranscribeerde acten bedraagt circa 1.000 stuks. Over alle transcripties zijn twee afzonderlijke indexen opgenomen. De ene index verwijst naar de namen van percelen en boerderijen, de andere naar familienamen.

4. Het Gerichtssignaat

Het Gerichtssignaat of Dagelijks Signaat is een register, een soort dagboek, van de schepenbank waarin alle acten werden uitgeschreven. Een deel van deze acten, voor zover deze acten betrekking hadden op onroerende goederen en hypotheken, werden vervolgens, verkort,

overgeschreven in het Protocol van Bezwaar. Om die reden zijn de acten in de Protocollen van Bezwaar in het algemeen ook terug te vinden in het Gerichtssignaat. Dit Gerichtssignaat kent, naast de acten met betrekking tot onroerende goederen, een grote verscheidenheid aan acten, variërend van de benoeming van schepenen, getuigenissen en verklaringen (attesten en condschappen), tot zogenaamde magescheidsacten.

Magescheidsacten zijn acten van erfdeling of boedelscheiding en zijn voor genealogisch onderzoek zeer waardevol, omdat hierin de definitieve verdeling van een nalatenschap werd geregeld. Het opmaken van een dergelijke acte was noodzakelijk wanneer er boedel te verdelen was onder de erfgenamen en er geen testament was opgemaakt en de erfgenamen onderling de verdeling regelden. In de acten wordt naast de overledene en zijn/haar echtgeno(o)t(e) tevens een overzicht gegeven van alle erfgenamen, d.w.z. kinderen en soms zelfs kleinkinderen, en worden de (volledige) eigendommen van de erflater genoemd. Als belangenbehartiger voor minderjarige ("onmundige") kinderen werden momboirs (voogden) benoemd, die veelal ook tot de familie behoren (zgn. bloedmomboir). Dat zijn veelal ooms van de minderjarige kinderen. Het benoemen van twee momboirs was verplicht wanneer de weduwe of weduwnaar wilde hertrouwen en er nog minderjarige kinderen uit het vorige huwelijk in leven waren. De momboirs waren altijd mannen, waarvan er één van vaders en één van moeders kant werd benoemd.

De meest voorkomende acten in het Protocol van Bezwaar, en dus ook in het Gerichtssignaat, worden aangeduid als opdrachten, transporten, bezatingen, peindingen en vestenissen. De betekenis hiervan is verschillend, maar in de meeste gevallen gaat het om onroerende goederen (huizen, weiland, bouwland, enz.), waarvoor veelal een geldlening (hypotheek) is afgesloten. De acten bieden veel informatie over iemands bezittingen, de waarde daarvan, de grootte, de benaming en een nadere specificatie van de ligging, waarbij de onroerende goederen vaak nader worden gespecificeerd door alle aangrenzende burens te vermelden. Opdrachten en transporten hebben dezelfde betekenis en beschrijven de daadwerkelijke overdracht van onroerende goederen. Een vestenis is het best te vergelijken met een tegenwoordige hypotheekacte. In het algemeen is hierin vastgelegd wie de geldverstrekker is, wie de schuldenaar(s), om welk bedrag het gaat, welke looptijd, welk rentepercentage en welk onroerend goed als onderpand dient. Een peinding is een beslaglegging, die verband houdt met schulden, die afbetaald moeten worden. Peindingen kunnen ook betrekking hebben op geheel andere goederen dan de onroerende goederen, bijvoorbeeld wanneer beslag wordt gelegd op vee, meubels, oogsten, en dergelijke. Een peinding hoeft ook niet in alle gevallen betrekking te hebben op een hypotheekschuld, die niet voldaan is, maar kan ook betrekking hebben op achterstalling betaling van pachtgelden. Een bezating (of arrest) heeft in grote lijnen dezelfde betekenis als een peinding, d.w.z. het betreft een beslaglegging op roerend en/of onroerend goed. Toch wordt er ook onderscheid gemaakt in allereerst het "bezaat doen" op bepaalde goederen en vervolgens deze goederen "peinden", veelal gepaard gaande met het persoonlijk informeren van de betreffende schuldenaar door de (onder)schout. Een volgende stap zou kunnen zijn dat er beschud wordt gedaan aan de goederen, d.w.z. dat de schuldeiser het eerste vookeursrecht verkrijgt bij verkoop van het onroerend goed (eerste recht van koop tegen de oorspronkelijke aankoopsom), mogelijk gevolgd door een acte van executie (de uitvoering daarvan). Een bezating is een beslaglegging om betaling af te dwingen. Door de gedaagde kan hiertegen ontzating worden gedaan, bijvoorbeeld wanneer aangetoond kan worden dat wel aan verplichtingen voldaan is of door alsnog te betalen. Een peinding is eveneens een beslaglegging, maar daarbij wordt feitelijk een juridische stap gezet naar ontruiming van het onroerend goed. Tenzij door de gedaagde pandkering wordt gedaan, vergelijkbaar met een ontzating.

Magescheidsacten of onderdelen daaruit werden eveneens overgenomen in het protocol van bezwaar, bijvoorbeeld wanneer door deling of loting onroerend goed van eigenaar veranderde.

5. Perceels- en boerderijnamen

In de getranscribeerde acten worden vele perceelsnamen en namen van boerderijen genoemd, die ook nu nog bekend zijn in Gendt. Tot de oudste boerderijen behoren in ieder geval “de Loohof”, “de Woerd”, destijds nog “Hogenhof” genaamd, en “de Welderman” en “de Geer”, beiden in Flieren. Sommige boerderijnamen zijn in de loop der jaren ook verbasterd, maar veelal is duidelijk de tegenwoordige benamingen daarvan nog af te leiden, zoals bijvoorbeeld het geval is bij “de Olycorst”.

Als grondeigenaren werden eind 17^e eeuw ook vele kerkelijke instellingen genoemd: de Kruisbroeders te Koblenz bezaten 35 morgen land, het Klooster van Cisterciënserinnen van 's Gravendaal aan de Niers, later ook Abdij van Nieuwcloster genaamd, bezat ruim 107 morgen en de Karthuizers te Koblenz hadden 95 morgen land in Erlecom in bezit.